

Finn Kenneth Hansen, Henning Hansen og M. Azhar Hussain

Børnefamilierne hårdest ramt af nedsatte ydelser

Med henblik på at motivere arbejdsløse til at komme i beskæftigelse har Folketinget siden 2002 gennemført en række ændringer på kontanthjælpsområdet. Ændringer som har haft til hensigt at fremme incitamenterne til at komme i arbejde. Tanken er, at kontanthjælpsmodtagerne ved en nedsættelse af kontanthjælpsydelsen vil blive yderligere motiveret for at finde arbejde.

Ændringerne på kontanthjælpsområdet omfatter indførelsen af starthjælpen og dermed den lavere introduktionsydelse for flygtninge i 2002 samt ændringer på kontanthjælpsområdet gennem en automatisk nedsættelse af kontanthjælpen efter 6 sammenhængende måneder på kontanthjælp (2003), kontanthjælpsloftet (2004) og senest indførelsen af 300-timersreglen (2007).

At modtage en lavere ydelse betyder, at man modtager mindre end den almindelige kontanthjælp. Modtager man starthjælp eller introduktionsydelse er der tale om en månedlig ydelse, som for en enlig ikke-forsørger ligger godt 3.000 kr. under den almindelige kontanthjælp. Hvad angår den automatiske nedsættelse samt kontanthjælpsloftet, er det meget forskelligt, hvor stor nedsættelsen af ydelserne er, da det afhænger af mange faktorer - men nedgangen ligger i størrelsesordenen 500- 1.000 kr. pr måned.

Behov for forskning i konsekvenser af laveste ydelser

Der er tale om en nyskabelse i dansk socialpolitik: Det er baggrunden for forskningsprojektet ”Konsekvenser af at have de laveste ydelser som forsørgelsesgrundlag”, som gennemføres af en forskergruppe under Sociologisk Institut ved Københavns Universitet omfattende forskere ved CASA, Økonomisk Institut ved Københavns Universitet, Aalborg Universitet, Roskilde Universitet og Sociologisk Institut.

Formålet er at undersøge de forskellige konsekvenser, der følger af at have de laveste ydelser som forsørgelsesgrundlag, og vurdere de forskellige effekter, det har at leve et hverdagsliv, hvor forsørgelsen er baseret på de laveste ydelser.

Den første rapport belyser, hvor mange og hvem der modtager de laveste ydelser, og hvordan det går personer og familier på de laveste ydelser i forhold til deres senere beskæftigelse og forsørgelse. Data dækker perioden fra 2004 til og med 2007. Undersøgelsen er tilrettelagt som en registerundersøgelse baseret på udtræk fra forskellige registre.

Børnefamilierne bliver ramt og klare etniske forskelle

Undersøgelsen viser, at 70.000 personer *i kortere eller længere tid* har modtaget de laveste sociale ydelser i perioden 2004-2007. Desuden har 52.000 børn og 13.000 andre voksne været berørt af de laveste ydelser, da de har delt husstand med en modtager. Samlet drejer det sig altså om i alt 135.000 voksne og børn., der direkte eller indirekte er berørt af de laveste sociale ydelser.

I forhold til fordelingen i befolkningen som helhed er der tale om en overvægt af par med børn og enlige med børn blandt dem på de laveste ydelser. Også sammenlignet med en sammenligningsgruppe af langvarige kontanthjælpsmodtagere er der en klar overvægt af par med børn. *De laveste ydelser modtages således i særlig høj grad af par med børn.*

Blandt de personer, som modtog de laveste ydelser i 2004, har 58 pct. modtaget de laveste ydelser i syv måneder eller mere. Enlige uden børn har modtaget ydelserne kortest, mens 74 pct. af par med børn har modtaget dem i mere end syv måneder. Det vil sige, at de fleste modtager de laveste ydelser i en længere periode.

Det bekymrende er, at det er børnefamilierne som primært bliver berørt af de laveste ydelser, og også dem som modtager dem i længst tid. Man kan sige, at en af konsekvenserne af de lave ydelser er, at det i høj grad rammer børnefamilierne, og med risiko for at det aktuelt betyder afsavn for børnene – dette aspekt er genstand for en anden undersøgelse. Ud over den aktuelle effekt skal man ikke være blind for de langsigtede effekter af materielle og sociale afsavn i barndommen. Da fattigdom i høj grad hænger sammen med varigheden af en lav indkomst, ligger her en potentiel forklaring på, at fattigdomsproblemerne tilsyneladende er taget til inden for de seneste år.

Der er klare etniske forskelle. Modtagere med anden etnisk baggrund er markant overrepræsenteret blandt modtagerne af de laveste ydelser. Men alligevel har dog 43 pct. en dansk baggrund.

En fjerdedel kommer i beskæftigelse

Blandt de, der fik de laveste ydelser i 2004 er 27 pct. i beskæftigelse eller uddannelse i 2007. Det betyder, at det store flertal (fortsat) lever af overførselsindkomster, af familiemæssig forsørgelse eller helt er gledet ud af systemet med de mulige fattigdomsproblemer, som dette kan medføre.

En sammenligning af personer på nedsatte kontanthjælpsydelser med personer på langvarig kontanthjælp, som dog ikke er nedsat, viser, at beskæftigelseschancerne er højere for danske og udenlandske mænd, der har været på nedsat kontanthjælp. For kvinder med anden etnisk baggrund end dansk er andelen, der er kommet i beskæftigelse derimod lavere. For denne gruppe

kvinder ser der altså ikke ud til at være tale om en bedre integration på arbejdsmarkedet.

Unge havner uden for de almindelige former for forsørgelse.

Blandt de, der fik laveste ydelser i 2004 er 10 pct. uden for de almindelige former for forsørgelse i 2007. Det betyder, at de i 2007 hverken er registreret som havende en skattepligtig erhvervsindkomst eller en forsørgelsesydelse fra det offentlige.

Blandt starthjælpsmodtagerne drejer det sig om 17 % af de unge mellem 20 og 29 år og 15 % af de unge, der var på introduktionsydelse i 2004.

Polariseringstendenser – inklusion og eksklusion

Ser vi på de beskæftigelses- og forsørgelsesmæssige konsekvenser af lave sociale ydelser, er der tale om en polarisering: Der er 27 % som er kommet i beskæftigelse eller uddannelse og blevet selvforsørgende efter 4 år. Derimod gælder det for cirka 10 %, at de efter 4 år er uden for almindelig forsørgelse. Det vil sige, at de ikke har en skattepligtig indkomst eller modtager en forsørgelsesydelse.

Den store gruppe - næsten to-tredjedel (63 %) - er imidlertid fortsat modtagere af offentlige forsørgelsesydelse. Nogle er på kontanthjælp eller start-hjælp, hvoraf nogle fortsat modtager de laveste ydelser, andre modtager dagpenge og andre igen er overgået til førtidspension eller anden pension.

Der er således tale om forskellige konsekvenser af de laveste ydelser. Intentionerne om, at det skulle få modtagerne i arbejde, gælder for en fjerdedel. To tredjedel modtager fortsat offentlige forsørgelsesydelse, med deraf følgende konsekvenser for hverdagslivet og levekår. En tiendedel er havnet helt uden for den almindelige forsørgelse – og det gælder særligt blandt de unge. Fremadrettet kan det være vigtigt, at få belyst de mekanismer i de offentlige hjælpesystemer, herunder sanktioner, som aktuelt kan føre til, at en del unge forsvinder helt ud af systemet.

Finn Kenneth Hansen, CASA Henning Hansen, CASA og M. Azhar Hussain Økonomisk Institut, indgår i forskergruppen omkring projektet, "Konsekvenser af at have de laveste ydelser som forsørgelsesgrundlag", finansieret af Rådet for Socialt Udsatte

Kilde: Rapporten "Personer og familier med de laveste ydelser som forsørgelsesgrundlag – en registerundersøgelse", findes på www.casa-analyse.dk og www.udsatte.dk